

Nr 96.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående disposition av elevavgifterna vid tandläkarinstitutet; given Stockholms slott den 11 februari 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

B. J:son Bergqvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1921.

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRÄNGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGGVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Föredragande departementschefen, statsrådet Bergqvist anförde härefter:

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 85 häft. (Nr 96).

Elevavgif-
terna vid tand-
läkarinstitu-
tet.

Jag anhåller nu att få anmäla en framställning rörande beredande av ökade medel till bestridande av kostnaderna för tandläkarinstitutets verksamhet. Det gäller fråga om rätt att oavkortat använda elevavgifterna vid tandläkarinstitutet för uppehållande av institutets drift.

För att riktigt kunna bedöma ifrågavarande spörsmål torde det vara nödvändigt att äga kännedom om, huru de ekonomiska förhållandena vid tandläkarinstitutet gestalta sig. Som emellertid frågan om elevavgifternas disposition flera gånger varit förelagd riksdagen, torde jag nu kunna inskränka mig till att lämna allenast en kortfattad översikt över berörda förhållanden; och må det tillåtas mig att i övrigt hänvisa till föregående riksdagshandlingar i ärendet, särskilt till punkt 125 i bilagan åttonde huvudtiteln till statsverkspropositionen år 1918 samt Kungl. Maj:ts proposition nr 295 till 1920 års riksdag.

Tandläkarinstitutet, som är ställt under karolinska mediko-kirurgiska institutets styrelse och förvaltning, grundar sin verksamhet på medel, som från olika håll och för olika ändamål tillflyta detsamma. Av statsmedel utgår till ifrågavarande institut för år 1921 ett å ordinarie stat under åttonde huvudtiteln uppfört förslagsanslag, högst 32,400 kronor, avsett att användas till bestridande av avlöningar åt lärare m. fl., samt därjämte på extra stat två särskilda anslag å respektive 1,200 kronor och 900 kronor till arvoden åt två assistenter. Att förstnämnda anslag har karaktären av förslagsanslag högst beror därpå, att enligt riksdagens beslut vid tandläkarinstitutets upprättande kostnaderna för institutet i första hand skola bestridas med elevernas avgifter. Dessa avgifter, däri inberäknad en anmälningsavgift för tandläkarexamen, som tillförne utgått med 50 kronor men numera, enligt kungörelse den 26 november 1920 (nr 767), höjts till 75 kronor, få enligt riksdagens beslut för fullständigt genomgången kurs ej understiga 605 kronor.

Av berörda avgifter får enligt riksdagens medgivande visst belopp användas till hyra av lokal för poliklinik och laboratorium, till lokalens uppvärmning och belysning m. m. samt till materiell. Uppstår härefter överskott å elevavgifterna, skall detsamma inlevereras till statskontoret för minskande av statens kostnader för institutet.

Till täckande av kostnaderna för materiell upptagas även av-

gifter av de patienter, som behandlas å institutets poliklinik, med undantag för medellösa patienter från Stockholms stad, för vilkas behandling utan avgift staden till institutet årligen erlägger ett belopp, utgörande från och med år 1920 5,000 kronor.

Slutligen uppbär institutet hyra för två rum i dess lokal med 600 kronor för år.

Det belopp, som ur elevavgifterna skulle få utgå till lokalhyra m. m., utgjorde ursprungligen högst 5,800 kronor för år. Efter att två gånger hava höjts bestämdes detsamma att från och med år 1910 utgå med 14,000 kronor. Men även detta belopp visade sig efter någon tid vara otillräckligt. Under åren 1915, 1916 och 1917 togos nämligen elevavgifterna i större utsträckning än som medgivits i anspråk för uppehållande av institutets verksamhet. Riksdagen lät emellertid på särskilda av Kungl. Maj:t gjorda framställningar bero vid de sålunda skedda överskridandena. Sedermera har riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts framställningar medgivit förhöjning av den andel av elevavgifterna, vilken, såsom redan sagts, direkt finge disponeras för institutets behov, nämligen dels genom beslut år 1918, gällande vartdera av åren 1918 och 1919, med 7,000 kronor utöver omförmälda 14,000 kronor, och dels genom beslut år 1920, gällande vartdera av åren 1920 och 1921, med 10,000 kronor utöver sagda 14,000 kronor.

I den nu gjorda framställningen, som av kanslersämbetet för rikets universitet med tillstyrkande utlåtande av den 9 december 1920 överlämnats till Kungl. Maj:t, hemställer karolinska institutets lärarkollegium om utverkande av proposition till 1921 års riksdag med begäran om riksdagens medgivande, att under åren 1921 och 1922 inflytande elevavgifter vid tandläkarinstitutet måtte till hela sitt belopp få användas till hyra av lokal för poliklinik och laboratorium, till lokalens uppvärmning och belysning m. m. samt till materiell.

Till stöd för denna framställning har lärarkollegiet, efter att först hava erinrat om den år 1920 medgivna förhöjningen av den andel, tandläkarinstitutet finge disponera av elevavgifterna, anfört, bland annat, följande:

Emellertid hava numera förhållanden inträffat, som nödvändiggöra en ytterligare höjning av omförmälda belopp, vad angår åren 1921 och 1922. Det kon-

trakt, varigenom lokaler för tandläkarinstitutet förhyrts i huset nr 46 vid Malmkillnadsgatan, fastigheten Grävlingen nr 10, har av vederbörande fastighetsägare uppsagts att upphöra den 1 oktober 1921. Enligt berörda kontrakt utgick hyran med 10,000 kronor för år. Med fastighetsägaren har sedermera träffats ny uppgörelse om fortsatt förhyrande av ifrågavarande lokaler till den 1 oktober 1922 mot en till 18,500 kronor förhöjd hyra.

Innehållet i en av tandläkarinstitutets lärarråd i ämnet avlåten skrivelse till karolinska institutets förvaltningsnämnd torde böra här återgivas.

Med anledning av begärt yttrande om den från 1 oktober 1921 till 18,500 kronor höjda hyran för tandläkarinstitutets lokaler och därav betingad höjning av det belopp, som må av vid tandläkarinstitutet inflytande elevavgifter användas till hyra av lokal för tandläkarinstitutets poliklinik och laboratorier, till lokalens uppvärmning och belysning m. m. får lärarrådet anföra följande:

Enligt meddelande av karolinska institutets kamrerare uppgingo samtliga inkomster vid tandläkarinstitutet under år 1919 till 51,064 kronor 75 öre, utgifterna under samma tid till 63,379 kronor 59 öre. Det uppstod följaktligen en brist av 12,314 kronor 84 öre.

Då dessa summor icke voro kända när förslag till stat i januari 1920 stadgenligt skulle upprättas för det löpande året, upptogos inkomsterna till 57,000 kronor och utgifterna till 56,500 kronor. I samma skrivelse, d. v. s. lärarrådets skrivelse till förvaltningsnämnden med förslag till stat för år 1920, begärde lärarrådet att samtliga under 1920 inflytande elevavgifter måtte få användas för de oundgängliga behov, som driften komme att medföra.

Då det är föga sannolikt att utgifterna under år 1920 komma att bli mindre än under år 1919, och väsentligt ökad hyra måste betalas efter den 1 oktober 1921, är det uppenbart att icke blott för år 1920 utan även otvivelaktigt under åren 1921 och 1922 samtliga ingående elevavgifter äro oundgängligen nödvändiga för att kunna uppehålla den praktiska verksamheten och undervisningen vid tandläkarinstitutet under dessa bägge år.

Under sådana förhållanden anhåller lärarrådet att förvaltningsnämnden ville tillstyrka och vidare befordra lärarrådets anhållan att under åren 1921 och 1922 samtliga inflytande elevavgifter måtte få användas för tandläkarinstitutets driftkostnader.

Departement-
schefen.

Icke heller de ökade medel, som, enligt vad förut sagts, genom tillstånd till användande av större andel av studie- och examensavgifterna beretts tandläkarinstitutet till hyra av lokal, densammas uppvärmning och belysning m. m. samt materiell hava visat sig tillfyllest för ändamålet. Så har, såsom redan nämnts, för år 1919 — det senaste år, för vilket avslutade räkenskaper föreligga — i institutets räkenskaper uppstått en brist å ej mindre än 12,314 kronor 84 öre, härrörande från ökade utgifter för oförmälda ändamål. Framställning om be-

redande av medel till täckande av ifrågavarande brist har ock på hemställan av lärarkollegiet vid karolinska institutet och universitetskanslern gjorts till 1921 års riksdag. Ärendet är anmält under punkt 36 i bilagan åttonde huvudtiteln till tilläggsstaten till riksstaten för år 1921 och lämnas där närmare upplysningar angående tandläkarinstitutets inkomster och utgifter under år 1919. Institutet har, såsom av handlingarna i berörda ärende inhämtas, under sagda år icke blott tagit i anspråk det för samma år medgivna beloppet av elevavgifterna, 21,000 kronor, och förbrukat hela det därutöver influtna beloppet ävensom patientavgifterna och övriga inkomster, utan även åsamkat sig en brist å ovannämnda belopp, 12,314 kronor 84 öre.

Beträffande det belopp, vartill elevavgifterna kunna beräknas komma att uppgå, har från inspektor för tandläkarinstitutet professor J. Åkerman inhämtats följande uppgift:

Elevavgifterna äro fastställda till 200 kronor per termin. Antalet elever under de senare åren har uppgått till omkring 80 st. Med beräkning av 80 elever skulle i terminsavgifter under åren 1921 och 1922 inflyta 16,000 kronor för termin.

Enligt kungl. kungörelsen den 26 november 1920 hava examensavgifterna satts till 140 kronor, av vilka 75 kronor tillfalla tandläkarinstitutet. Då omkring 30 elever utexamineras varje läsår, skulle examensavgifterna till institutet kunna beräknas till 2,250 kronor. Sammanlagda summan elevavgifter torde alltså upptagas till 34,250 kronor för år.

Vederbörande vid tandläkarinstitutet hava vidare på av mig under hand gjord förfrågan i saken förklarat sig ej kunna förvänta någon nämnvärd nedgång under åren 1921 och 1922 i priserna på för institutet erforderlig materiell och andra nödvändiga förbrukningsartiklar. Tvärtom torde beloppen för flera utgiftsposter för speciell tandläkarmateriell komma att ökas.

Visserligen kan jag icke i allo biträda denna uppfattning. Med hänsyn till de vikande konjunkturer, som under år 1921 och 1922 utan tvivel komma att inträda eller fortgå, exempelvis på bränslemarknaden, synes det mig med säkerhet kunna påräknas, att institutets utgifter på åtskilliga poster skola komma att nedgå under vad som erfordrats för år 1919. Jag anser mig emellertid det oaktat icke kunna förutsätta, att summan av nedgående utgiftsposter skall uppvisa en så stor minskning, att denna förmår överträffa eller ens uppväga den till 8,500 kronor för år uppgående ökning av hyreskost-

naderna, vilken kommer att inträda från och med den 1 oktober 1921.

Då följaktligen tandläkarinstitutets utgifter till hyra av lokal, densammas uppvärmning och belysning m. m. samt till materiell för år 1919 utgjort 33,314 kronor 84 öre samt utgifterna för berörda ändamål under vartdera av åren 1921 och 1922 av nyss angivna skäl icke torde komma att understiga detta belopp, utan möjligen kunna befaras bliva än högre, synes mig institutets behov av att få taga inflytande elevavgifter oavkortade i anspråk för angivna ändamål vara ådagalagt, vadan jag förordar bifall till den gjorda framställningen.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen

att under åren 1921 och 1922 hela beloppet av inflytande elevavgifter vid tandläkarinstitutet må i mån av behov användas till hyra av lokal för poliklinik och laboratorium, till lokalens uppvärmning och belysning m. m. samt till materiell.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Breitholtz.